



La relació epistolar dels jurats de València amb Sant Vicent Ferrer al voltant de l'Interregne (1410-1412)

A relação epistolar dos jurados de Valência com São Vicente Ferrer na época do Interregno (1410-1412)

The correspondence between the jurats of Valencia and St. Vicent Ferrer during the Aragon's interregnum (1410-1412)

Guillem CHISMOL¹

Resum: La investigació indaga en les relacions epistolars entre dos dels actors valencians més importants de l'època entorn a la que es va produir l'Interregne i el *Compromís de Casp*, els jurats de València i Sant Vicent Ferrer. L'article es centrarà en el paper d'ambdós en l'esdevindre polític valencià i de la Corona d'Aragó i, en especial, en la relació entre ells i com aquesta varia depenent dels factors polítics i de qui ocupa la juraderia de la ciutat de València.

Paraules clau: Sant Vicent Ferrer – Jurats de València – Lletres missives – Interregne – Comunicació medieval.

Resumen: La investigación indaga en las relaciones epistolares entre dos de los actores valencianos más importantes de la época en torno a la que se produjo el Interregno y el Compromiso de Caspe, los jurados de Valencia y San Vicente Ferrer. El artículo se centrará en el papel de ambos en el acontecer político valenciano y de la Corona de Aragón y, en especial, en la relación entre ellos y como esta varía dependiendo de los factores políticos y de quienes ocupa la juraderia de la ciudad de Valencia.

Palabras clave: San Vicente Ferrer – Jurados de Valencia – Correspondencia medieval – Interregno – Comunicaciones medievales.

Abstract: The research investigates epistolary relationships between two of the most important Valencian actors of the *Caspe Commitment* era, the juries of Valencia and Vicente Ferrer. The article will focus on the role of both in the Valencian political event and the Crown of Aragon and, especially, in the relationship between them and how it varies depending on political factors and those who occupy the jury of the city of Valencia .

¹ L'article ha estat publicat en el marc del programa concedit pel Ministerio de Investigación y Universidades HAR2014-58730-P, dirigit per Antoni Furió en la Universitat de Valencia.



Keywords: Vincent Ferrer – Jurats of Valencia – Medieval letters – Interregnum – Medieval communication.

ENVIADO: 10.03.2019

ACEPTADO: 15.04.2019

Poques dècades després del naixement de la Història com a disciplina científica (és a dir, de que la Història s'enfocarà des d'una òptica destinada a fer comprendre el món i no aturant-se només en la narració dels fets), els historiadors més importants de les primeres dècades del segle XX, com Benedetto Croce, i la major part de la primera generació de l'escola dels *Annales*, argumentaven que tota la Història que es fa és sempre, en darrera instància, història contemporània. Volien explicar que l'historiador sempre afronta les seues recerques des del prisma i les preocupacions del món en què viu. Així, hi ha trobar nombrosos motius a l'hora d'escollir el tema que ens ocupa com, per exemple, la importància de la comunicació política en els nostres dies en tot occident o com canvien les formes de comunicar-se. A més, just en aquest any podríem sumar un darrer element per interessar-nos en la vida de Vicent Ferrer, atès que el 2019 s'ha declarat any dedicat a la figura de sant Vicent Ferrer, quan fa sis segles del seu decés.

El present article té per objecte l'estudi de la correspondència entre una autoritat pública, política, els jurats de la ciutat de València i Vicent Ferrer (València, 1350-Vannes, 1419). En un sentit més ampli, podríem dir que en estudiar aquest intercanvi epistolar que ací només tractarem des del costat dels jurats valentins estem fent un estudi de la comunicació (semi-pública) a la Corona d'Aragó durant la baixa edat mitjana, a començaments del segle XV, si ens aturem en els seus protagonistes. Malauradament, les cartes enviades per Vicent Ferrer als jurats valencians no han arribat fins als nostres dies o, almenys, no es té constància d'elles. Les cartes de la juraderia valenciana han estat conservades al magnífic Arxiu Municipal de València (AMV) de València, profusament farcit de documents baixmedievals d'un enorme valor.²

Els dos artífexs de la comunicació d'aquelles lletres missives, tant l'emissor (els jurats de la ciutat de València) com el receptor (Vicent Ferrer) són dos actors de primer ordre de la vida política de la societat valenciana d'inicis del segle XV. A més, l'època que estudiarem aquesta relació epistolar ha estat seleccionada a consciència. És a dir, hem triat un moment de la vida política de la ciutat de València, del seu regne i de la Corona

² En concret, ací treballarem de la sèrie *Lletres Missives* i els volums g3-10 i g3-11.



d'Aragó ben intens i convuls. Un temps de gran inestabilitat, dins el qual es poden detectar diferents períodes on els factors de la comunicació juguen un rol polític importantíssim i on l'orientació política, en el cas de la juraderia valenciana, anirà variant conforme evolucioni la situació política.

Per tal de poder estudiar aquesta comunicació de la forma més adient possible, passem tot seguit a descriure els aspectes més importants dels dos actors que hi participen. A més, els contextualitzarem en el període que s'estableix aquella comunicació, és a dir entre el 4 de maig de 1410 (uns pocs dies abans de la mort de Martí l'Humà i de l'inici de l'Interregne) i el 27 de maig de 1413 (data de la darrera carta que hem tingut en compte ací, quan Ferran I de Trastàmara ja s'ha instal·lat al tron de la Corona d'Aragó).

Hauríem d'advertir, abans de començar, que la tria exacta d'aquestes dues dates no ha estat feta a l'atzar, ja que, contant des del 4 de maig de 1410, ens vam aturar el 27 de maig de 1413, després d'haver analitzat 1.000 lletres missives conservades totes elles a l'Arxiu Municipal de València. És a dir, volíem disposar d'un corpus documental ampli (mil cartes) per tal de poder obtenir una sèrie de conclusions sòlides i que ens permeteren entendre millor la dinàmica comunicativa dels jurats de València a l'inici del segle XV.

A continuació, facilitarem una sèrie de dades bàsiques sobre els actors que aquest intercanvi epistolar i el context en què aquest es va produir. Tot, per tal de fer més comprensible al lector la posterior anàlisi d'aquesta correspondència. Així, per a una millor intel·ligència, hem dividit en diferents apartats aquesta contextualització.

I. Els jurats de la ciutat de València

Pràcticament des de la conquesta cristiana de la ciutat de València per part de Jaume I el 1238, el rei catalanoaragonès dotà la ciutat de València, seguint el model d'altres a Aragó i a Catalunya, d'una autonomia municipal, nomenant a una sèrie d'autoritats pròpies. En la cúspide se situaran aviat els jurats de València, aquests són els que, entre 1410 i 1413, escriuen la correspondència que aquí és objecte d'estudi.

Però, qui eren aquests jurats? Qui eren les persones que ocupaven aquestes magistratures urbanes? La juraderia de la ciutat de València estava conformada per sis jurats que eren representants de les elits urbanes. Aquest patriciat que estava dividit en bàndols, una mena de grups polítics organitzats amb uns objectius ben definits. Estaven lligats mitjançant relacions de clientelisme polític i la lluita entre ells, sent la lluita entre ells el vertader motor de la vida política valenciana de començaments de segle XV

(Bernabeu, 2018). Per aquests motius, comptar amb un o diversos jurats, màxima magistratura de la ciutat, era una qüestió fonamental per als bàndols valencians, ja que, controlant aquesta institució, es podien obtenir beneficis econòmics importantíssims com el control dels impostos de la ciutat o l'administració dels censals municipals, totes dues activitats ben lucratives (Narbona 2015).

Així, entre els segles XIII i XV la ciutat de València viu un procés d'afirmació de la vida política municipal, tal com s'esdevé al conjunt de territoris de la Corona d'Aragó, on l'autoritat municipal es va consolidant de manera contundent als municipis més importants del país amb càrrecs semblants: els cònsols a Montpeller; els paers a Lleida; els consellers a Barcelona; els jurats a València (1278), Saragossa o Mallorca –sent fins i tot normal que una mateixa vila conega diferents nomenclatures i puga tornar a algun anterior (Narbona, 2013a: 171). En el cas valencià això va estar possible perquè des del començament, des de la mateixa conquesta de la ciutat el 1238, Jaume I va afavorir una política que donava més importància als municipis dins el cos estatal; un aspecte on també va pesar el tradicional pactisme de la Corona d'Aragó, que renovava profundament els municipis, dotant-los de tot un cos jurídic per al seu funcionament orgànic, basat en la recuperació del dret justinià i en l'afermament de l'Estat (Furió i Garcia-Oliver, 2007: 14-16).

Aquest procés caminava alhora amb l'enfortiment econòmic dels mercaders i canvistes valencians, una burgesia, nucli del patriciat urbà, que tenia el seu reflex en una major influència política d'aquests a l'interior d'uns parlaments (Fynn-Paul, 2015), unes corts, composades pels tradicionals tres braços i on l'estament ciutadà, reial, era cada volta més poderós gràcies a que eren justament els ajuts atorgats per les ciutats al rei la principalment font de finançament de l'Estat (Sánchez, 1995).

No hi ha dubte que les elits cercaven amb la seua representació als municipis una sèrie de guanys econòmics personals força importants (Furió, 2016: 47), però per tal de poder accedir o mantenir el seu estatus devien de prendre partit en les disputes polítiques que s'anaven presentant en cada moment. Al segle XIV podem parlar de que aquest patriciat estava perfectament establert a València amb uns objectius polítics ben definits, que sempre tenien al darrere uns d'econòmics (Bernabeu, 2018). Tanmateix, aquests beneficis econòmics només es podien obtenir si la facció pròpia dominava políticament la ciutat. En aquest sentit, en els anys que ací estudiarem veurem un clar canvi de tendència política en el domini del regne de València que portarà a un canvi en la juraderia de la ciutat.

Podem arribar a la conclusió doncs, que fins a cert punt, al patriciat urbà podia moure'l l'honor que suposava representar políticament la comunitat; però no hi ha dubte que les elits cercaven amb la seua representació al municipi, una sèrie de guanys econòmics personals molt importants (Furió, 2016: 47). Ja al segle XIV podem parlar d'un patriciat perfectament establert a València, amb uns objectius polítics ben definits que sempre tenien al darrere uns altres econòmics. Tanmateix, aquells beneficis econòmics només es podien obtindre quan la facció política d'un determinat grup dominava políticament la ciutat. En els anys que estudiarem ara veurem un canvi de tendència política en el domini del regne de València que portarà a un canvi en la juraderia de la ciutat.

Amb tot, el que ací veurem és com la juraderia de València, composada pel seu patriciat urbà, actuava políticament en el conjunt del regne i de la Corona com un actor de primer ordre i amb una voluntat de presentar-se com la principal autoritat política del regne valencià (Martínez, 2007; Rubio, 2013). Serà en aquest context, precisament on trobem l'enviament de les cartes a sant Vicent Ferrer que seran objecte d'anàlisi.

II. Sant Vicent Ferrer

D'altra banda, és el moment de fer referència al receptor de les cartes municipals i la seua tasca pastoral i política que tan rellevant va ser en els anys ací estudiats. I la primera cosa que cal destacar és que des de molt prompte, Vicent Ferrer tingué la voluntat d'intervindre en els afers polítics i religiosos europeus: quan era prior dels predicadors de València ja va intervindre en el cisma de l'església d'Occident, recolzant Benet XIII, el papa Luna, un dels candidats a la mitra papal, aragonès que també tingué un paper destacat en l'Interregne atés que va influir a favor dels Trastàmara.

Vicent Ferrer, d'altra banda, va tindre clar que ell podia influir políticament en el seu país, posant fi a la lluita de bàndols que castigava la seua terra natal (Narbona, 2018). L'objectiu passava perquè una nova dinastia política com era la dels Trastàmara, que havia obtingut diferents victòries contra l'enemic sarraí, poguera procurar la pau social que la ciutat de València i el regne necessitaven, i per això va col·laborar en tot moment a favor de la causa del príncep Ferran, que ja havia assolit una gran victòria contra les tropes musulmanes a Antequera (amb tant de ressò que se'l coneixia com Ferran d'Antequera).

Com a soci predilecte en la seua missió, Vicent Ferrer va comptar durant un llarg temps amb l'ajut de Benet XIII, que el va dotar d'importants càrrecs religiosos, a més de permetre i patrocinar els seus sermons i la seua acció pastoral arreu d'Europa (Montagnes, 1980). Dins aquesta dinàmica i aprofitant la seua gran influència arreu d'Europa. Val a dir que Vicent és probablement el valencià amb una major projecció

internacional del moment. I això el dotaria d'un gran prestigi que li va permetre fer-se escoltar en la vida política de la ciutat, el regne i de la Corona (Narbona, 2015: 787).

Al mateix temps, Vicent Ferrer va comptar amb un altre aliat ben reconegut per la societat valenciana, com era el seu germà Bonifaci Ferrer (Esponera, 2013), tots dos van saber situar-se sempre al centre del debat polític a la Corona d'Aragó i al conjunt de l'Europa occidental, on van jugar un paper polític de primera magnitud, tot intentant sempre propiciar un tipus de societat pacífica i justa, inspirada per les santes escriptures (Velasco, 2008: 396). Així, les tesis de Vicent Ferrer a favor del candidat castellà seran les que s'acaben imposant, amb la coronació de Ferran I, contribuint així mateixa a forçar el canvi en la juraderia de la ciutat de València. I finals al punt que Vicent Ferrer serà un dels tres enviats valencians al Compromís de Casp, on cada estat peninsular de la Corona envià tres emissaris encarregats d'escollir un nou monarca, rere la crisi successòria provocada per la falta d'un hereu en morir Martí l'Humà.

El 28 de juny de 1412, va ser el mateix Vicent Ferrer el que va fer lectura de l'acta de proclamació de Ferran de Trastàmara com a nou rei de la Corona d'Aragó escollit per part dels compromissaris aplegats a Casp. Amb tot això, creiem que la influència de Vicent Ferrer queda acreditada i que en aquest fet roman la importància d'allò que tingueren a dir-se ell i els jurats de València.

III. Breu context històric

El context internacional en què es produeix la correspondència entre la ciutat de València i Sant Vicent Ferrer, a començaments del segle XV, és un període com el conjunt de la baixa edat mitjana ben agitat. Si l'esclafit militar de la Guerra dels Cent Anys coneix una successió de treves entre 1380 i 1415, apaivagant parcialment la bel·licositat europea, l'escenari religiós viu una època fortament inestable amb el cisma de l'Església d'Occident. La Corona d'Aragó, durant aquest període, pren partit decidit per Benet XIII, el papa Luna, resident a Avinyó i successor de Climent VII, enfront de Gregori XII i els papes residents a Roma. Benet XIII, d'origen aragonès, com ja hem dit, acaba residint a Peníscola i a Sant Mateu entre altres indrets en els anys que ens ocupen i tindrà un paper molt important en la resolució de l'Interregne.

Tant és així que és el mateix Benet XIII serà l'inspirador de la idea d'una assemblea conjunta dels tres regnes per tal de resoldre el conflicte successori (Narbona, 2007), tal i com s'esdevé finalment, primer, amb la Concòrdia d'Alcanyís i, després, amb el Compromís de Casp. A més, el seu posicionament posterior, favorable a Ferran d'Antequera, no tant per la seua relació sanguínia amb el darrer rei de la Corona, Martí

I l'Humà, sinó més aviat pels seus èxits militars contra els musulmans, serà determinant en la resolució final del conflicte en favor del Trastàmara. Al mateix temps, no hem d'oblidar que Vicent Ferrer, tot i que segurament ja havia decidit personalment recolzar al candidat Ferran, li devia obediència al papa, també en tot allò referit a aquest tema, com a membre del cos jeràrquic de l'Església (Narbona, 2007: 31) i la conjunció del treball dels dos en pro de la causa trastamarista serà vital en la seua victòria en el Compromís de Casp.

Així, presentats el context internacional i els protagonistes de la correspondència, és moment, ara, de parlar sobre el context valencià que estudiem. Assistim a tres fets que marcaran el futur de la Corona d'Aragó: en primer lloc tenim la mort del rei Martí I; després ens trobem amb l'Interregne esmentat adés; i, per últim, assistim a la coronació de Ferran de Trastàmara. A la ciutat de València i al seu regne, l'Interregne va ser un moment de màxima conflictivitat entre les oligarquies polítiques del país, una etapa decisiva d'una brutal lluita de bàndols (Narbona, 2013b: 129).

I el 25 de novembre de 1409 havia entrat en joc un altre actor que seria fonamental en els anys de l'Interregne valencià: en aquella data quan Martí I nomenà Arnau Guillem de Bellera lloctinent general i governador del regne de València, al costat del qual els jurats valentins es posicionaran a favor del candidat Jaume d'Urgell. A l'any següent, en morir el rei sense descendència i sense haver pres una decisió sobre el seu hereu, la ciutat de València, controlada pels Vilaragut una de les dues famílies que juntament amb els Centelles encapçalaven els dos bàndols valencians irreconciliables), es militaritzà per tal d'estar preparada per afrontar els esdeveniments que s'acostaven (Narbona, 2013b: 139).

És en aquest moment i a conseqüència d'aquestes mesures, que els Centelles hauran d'abandonar València i anar-se'n a Xàtiva, cercant un clima de major adhesió social als seus interessos. Davant l'absència d'una autoritat clara al conjunt de la Corona, el lloctinent general de València, com a màxima autoritat reial designada al regne abans de la mort del monarca, pren el control de la situació regnícola. La primera idea que es van promocionar tant Bellera com els jurats valencians (possiblement les dues autoritats més rellevants del regne i clars aliats urgellistes en aquest moment) va ser la de convocar un parlament general de tot el regne; però, en un breu espai de temps, València va descartar aquesta possibilitat, estimant més sensat fer un parlament sense els Centelles ni les persones vinculades al seu bàndol (Narbona 2013b: 784). Es constituïren, així, dos parlaments valencians. D'una banda, es va reunir el parlament de Vinaròs, nodrit de seguidors dels Vilaragut i el governador Bellera, que seran coneguts com els «de dins» i de clara filiació urgellista; i, d'altra banda, es va reunir altre parlament a Traiguera,

patrocinat pels Centelles, recolzats pels candidats trastamaristes valencians i tropes castellanes que passaren a ser nomenats «els de fora», recolzant la causa de l'infant Ferran de Castella. Tot açò tenia lloc mentre les tropes castellanes del Trastàmara travessaven la frontera per endinsar-se en terres valencianes, fent costat als Centelles i protagonitzant enfrontaments bèl·lics a les zones del regne més inestables, especialment l'interior i el sud del país.

En un clima d'una forta violència patrícia es mouran els jurats de València durant la major part del període que abraça la nostra investigació. Els nuclis valencians més contestataris a Bellera foren Morella, Castelló i Xàtiva, justament els paratges on el bàndol dels Centelles dominava la situació sobre el terreny. La violència es va prolongar de forma sostinguda amb enfrontaments campals i alguns setges, fins el 27 de febrer de 1412, dia en què, prop d'una zona rocosa coneguda com el Codolar, entre Morvedre i València, hi hagué la confrontació entre l'exèrcit del virrei i el dels Centelles (recolzats pels castellans) i que acabà amb la desfeta dels primers i la mort del seu líder Arnau Guillem de Bellera.

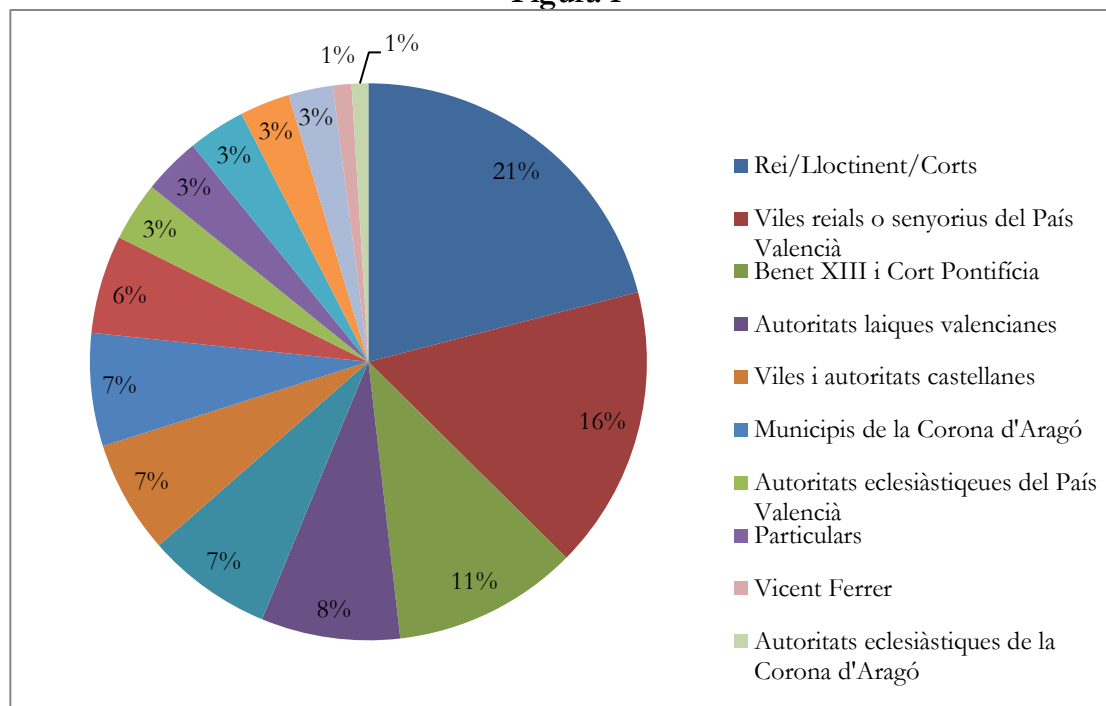
Com a conclusió de la batalla, els síndics que havia triat el parlament de Vinaròs (ara en descomposició) per assistir a la reunió d'Alcanyís amb els representants dels altres regnes de la Corona, foren rebutjats pels aragonesos i els catalans, al representar només a un dels dos parlaments valencians que, a més, en aquell moment, havia estat derrotat per l'altra facció (Narbona, 2013b). Finalment, els nous síndics valencians arribaren el 13 de març de 1412, sent aquest el mateix dia que els jurats envien la primera carta de les que ens han arribat, després de més d'un mes de correspondència extraviada. És a dir, ens manquen trenta dies de lletres missives que no ens han perviscut i que corresponen al mes que passa mentre es dona el canvi en la juraderia de València, dels Vilaragut als Centelles. El procés, engegat a Alcanyís, seria definitiu i acabaria amb la sentència que va eixir del Compromís de Casp, publicada els dies 25 i 28 de juny de 1412, mitjançant la qual l'herència de Martí I passava a mans de Ferran de Trastàmara.

IV. Anàlisi de la correspondència entre els jurats de València i sant Vicent Ferrer (1410-1413)

En l'interval de temps estudiat, els jurats de la ciutat de València li envien a Sant Vicent Ferrer deu cartes del corpus constituït per les 1.000 lletres missives. Açò vol dir que el Sant valencià rep l'1% de les missives treballades. És l'única persona física, no jurídica (com ho eren el rei, el lloctinent general del regne de València o el papa) que aconsegueix arribar a un 1% del total de les missives enviades pels jurats. Només açò ja posa de relleu la importància que el personatge va tindre en vida i ratifica la seua voluntat

de transcendir de les predicacions i endinsar-se activament en la vida política de la ciutat, doncs els jurats no són una altra cosa sinó la màxima autoritat executiva del cap i casal.

Figura 1



Percentatge per destinataris de les lletres missives dels jurats de València.

D'aquesta manera, es converteix en el principal destinatari de la correspondència semi-pública dels jurats de València, ja que, com hem explicat amb anterioritat, aquestes deu cartes pateixen de l'escripció d'una institució pública però tenen un receptor, que per important que siga el seu rol polític, no deixa de ser privat. S'ha advertir al lector que el contingut del conjunt de les lletres missives enviades a Sant Vicent Ferrer és eminentment polític i d'aquesta premissa parteix la seua gran importància i la rellevància d'aquesta comunicació per a l'estudi de la història valenciana i del conjunt de la Corona d'Aragó en aquesta etapa. A continuació, reflectim en una taula els principals destinataris de cartes per part dels jurats valentins.

Tot seguit, guiant-nos per la lògica de les diferents etapes polítiques que viu la Corona d'Aragó, el regne, la ciutat de València i els seus jurats, hem decidit dividir el conjunt d'aquestes mil lletres missives en quatre períodes netament diferenciats. Així, tenim un primer període que representa l'estretor del regnat de Martí I, i, a continuació, un segon que seria aquell en el que dins de l'Interregne els jurats de València treballen en direcció oposada a la de Vicent Ferrer, és a dir, en favor de Jaume d'Urgell. El tercer seria el del

canvi en la juraderia valenciana, on el bàndol dels Vilaragut deixa pas al dels Centelles, com a conseqüència de l'esmentada batalla del Codolar. Els jurats passen així a tindre una línia política pel que fa a la successió que podríem dir trastamarista, coincidint ara per tant amb la del futur sant valencià. Per últim, ens trobaríem una darrera etapa que representa el primer any, més o menys, de regnat de Ferran I.

De les deu cartes enviades al sant valencià, aquestes tenen les següents datacions: el 19 de juny de 1410, el 22 de juny de 1410, el 6 d'abril de 1412, el 29 d'abril de 1412, el 25 de juny de 1412, el 26 de novembre de 1412, el 11 de febrer de 1413, el 13 de febrer de 1413, el 15 de febrer de 1413 i el 11 de maig de 1413.

En una situació d'estabilitat política, com és la prèvia a la mort de Martí l'Humà, el sant valencià no rep cap missiva. Tanmateix, als pocs dies de la mort de Martí I, concretament 20 dies després, els jurats de la ciutat es posen en contacte amb ell, el 19 de juny, i ho tornaran a fer immediatament 3 dies després, el 22 de juny. Aquestes dues cartes són les que sumaran l'1% final de cartes enviades al sant en aquesta etapa.

A partir d'aquest moment, entre les dues parts implicades impera un silenci eixordador que els porta a no escriure cap carta en el que queda de temps de poder de la facció dels Vilaragut al consistori valencià. És a dir, que una vegada després d'aquesta immediata comunicació *postmortem* del sobirà catalanoaragonès, i de que les postures divergents d'uns i de l'altre queden fixades, l'autoritat que actuava com a mare i cap del regne i el dominic valencià més influent, també políticament, del moment, no tindran res a dir-se.

Aquesta situació canviarà de forma radical després de la batalla del Codolar i del relleu al front de la institució, que passarà a estar mediatitzada pel bàndol dels Centelles. En aquesta nova i curta etapa de cooperació política entre ambdós actors, la qüestió canviarà molt i és que, si en l'etapa anterior, en vora dos anys, els jurats valentins enviaven al sant dues cartes, ara en tot just menys de tres mesos rep fins a tres missives amb un fort contingut polític. Açò, com és lògic, eleva l'estadística des del 1 al 3% que reflecteix aquesta segona etapa, de les dues en les que hem dividit l'Interregne.

A la darrera etapa, de les quatre en les que hem dividit el temps estudiat, la dels primers mesos de regnat del proclamat rei Ferran I, els jurats de la ciutat de València s'adreçaran a Vicent Ferrer en menys d'un any tantes voltes com ho havien fet durant tot l'Interregne, que havia durat 2 anys; és a dir, cinc vegades. Tanmateix, el gran flux d'enviament que coneix aquest període, motivat en bona mesura per l'agitació que suposà l'arribada al tron d'un nou monarca, per tal de confirmar privilegis i intentar

patrocinar a valencians en la cort reial, té com a conseqüència que les missives enviades al futur sant valencià romangué de nou en l'1%.

Després d'aquesta somera anàlisi a les fredes dades quantitatives, passem ara a fer un regest de les deu cartes enviades pels jurats valencians a Vicent Ferrer, per tal de fer-nos una idea més exacta de les qüestions que tractaren de transmetre els jurats a Vicent Ferrer. Aquesta ha estat traslladada com a apèndix a la fi del text.

A continuació es fa una valoració de les deu cartes adés referides, es poden extraure conclusions diverses i interessants. Començarem a analitzar-les de forma cronològica, les dues primeres que rep al poc de morir Martí I, quan les posicions entorn a la successió encara no estan totalment definides (Narbona, 2015), tenen a veure amb una visita de caire pastoral que el futur sant volia realitzar a la ciutat. En elles es tracten únicament aspectes propis de la intendència d'aquesta estada que Ferrer havia de fer a la seu ciutat natal.

Les tres cartes que rep en el trànsit entre Codolar i just abans la coronació de Ferran I, són francament interessants. En les dues primeres es tracta un aspecte que podem pensar que pot tindre no massa força política, com és el fet de que Ferrer i els altres compromissaris accepten a un escrivà que volen enviar els tres braços del regne, a més del que ja tenen a Casp, que ha estat tramés per la ciutat de València únicament. Açò fa palesa la força i la preponderància que tenia la ciutat de València sobre el seu regne, perquè, tot i que després les Corts vulguen enviar un escrivà perquè prenga les actes per a ells, el que ja estava allí des del primer moment i ningú després no dubta que haja de continuar és un escrivà enviat únicament per la ciutat de València, per tal d'assistir als tres compromissaris valencians.

Capítol a banda mereix la darrera de les cartes enviades durant aquest període, amb la decisió sobre el tron ja presa i a tres dies que es corone Ferran I. En aquesta carta, datada el 25 de juny de 1412, s'aprecia amb total nitidesa l'ideari polític de Vicent Ferrer i com els jurats valencians volen, si més no, compartir. En aquesta lletra els jurats valencians li demanen al futur sant que retorne directament des de Casp a la seua ciutat natal per tal de continuar l'obra que havia començat anteriorment. Una obra que no és cap altra sinó posar pau als territoris de la Corona d'Aragó i, molt especialment, al regne i la ciutat valentina. És per aquest motiu que els jurats li demanen que vaja a València amb urgència per tal de concloure aquell negoci i posar pau entre els diferents bàndols. Paga la pena dir que del total de les deu cartes, només tres estan escrites en la llengua que els jurats i Vicent Ferrer compartien, el català. A més, són justament les tres relatives a aquest període, en què es van aconseguir els objectius desitjats pels dos actors en joc.

De fet, les cartes que envia la ciutat de València són per damunt del noranta per cent en català; però amb algunes persones com el papa o Vicent Ferrer, tot i dominar el català, s'adrecen a ells en llatí; fent servir, doncs, la llengua que consideraven pròpia de l'estament eclesiàstic.

Per últim, trobem les cinc cartes que els jurats envien a Vicent Ferrer rere la proclamació de Ferran I. La temàtica d'aquestes és francament diversa, i també ben interessant. Dues d'elles giren al voltant de viatges, o a la possibilitat de fer-los, per part de Ferrer a València. Tanmateix, les altres tres són molt diferent entre elles i totes suggeridores. En la primera li demanen a Vicent Ferrer que intercedesca en favor dels interessos de la ciutat i del regne de València davant la cort reial. Una preocupació fonamental per part dels jurats, en els primers mesos de govern de Ferran I, per tal d'afavorir el posicionament del màxim de candidats valencians a ocupar càrrecs propis del monarca.

Les dues darrers ens revelen aspectes de la quotidianitat valenciana molt interessants. El primer és que els jurats valencians, que tenien com a primera obligació la de procurar cereals a la ciutat, li demanen ajuda terrenal i divinal al frare per tal de que cese la carestia frumentària que la ciutat està patint. Un tema que preocuparà fortament als jurats i al que li dedicaran un important nombre de cartes.

Per últim, ens trobem una missiva on els jurats demanen a Vicent Ferrer que faça el que millor sap: predicar la doctrina catòlica i fer-ho justament a la Valldigna, des d'on ha arribat a l'oïda dels jurats de la capital que s'estan produint actes herètics per part d'infidels, que hem de suposar que serien musulmans, per l'important població musulmana que aquesta àrea concentrava (Garcia-Oliver, 2003). Aquest darrer és un aspecte interessantíssim, perquè la Valldigna es troba a uns quaranta kilòmetres de la ciutat de València i en ella València no té propietats, fins on coneixem. Així, estem davant d'un cas paradigmàtic en el que la capital del regne se situa al capdavant del mateix i intercedeix per ell en pro del benestar del conjunt d'habitants del seu regne.

Cloenda

Al llarg del present article hem posat de relleu la fins ara desconeguda relació que van mantindre dos dels actors valencians fonamentals en un moment decisiu de la història del país. Aquest repàs encara es fa més interessant atenent al fet que la juraderia de la ciutat gira en la seua estratègia política enmig de l'Interregne, deixant-nos observar dues formes de comunicar-se força diferents, depenent del fet de si els protagonistes compartien o no una mateixa posició política. En aquest sentit, s'ha posat de relleu el

canvi en la seua comunicació, quantitativament parlant, temàticament i, fins i tot, en la mateixa llengua emprada en les missives.

A més, hem pogut detectar com, una vegada coronat Ferran I, els temes de la comunicació entre ambdós jurats de València i Vicent Ferrer han tornat a ser els que acostumaven abans: els seus viatges particularment; però, també (pensem que açò constitueix la part més interessant de tot l'anteriorment exposat), com la ciutat de València, en un paper de defensora del conjunt dels interessos del seu regne, apel·la a Vicent Ferrer perquè ajude a promocionar certs valencians en la cort del nou rei. Tanmateix, el recurs a Ferrer per part dels jurats no acaba ací, ja que, com hem vist, també recorren a ell per motius diferents d'una índole a mig camí entre la política i la religió, com és que li demanen la intercessió espiritual davant una carestia, que és un fet summament material, o que el conviden a anar a la Valldigna, per tal d'intercedir davant un conflicte originat per costums herètics d'una nodrida comunitat musulmana i que podria desembocar en importants desordres socials i polítics a la zona.

Tot l'exposat anteriorment mostra ben a les clares la importància de l'estudi de la comunicació entre dues figures, una individual i l'altra col·lectiva, que marcaren l'esdevenir polític del seu país en un moment crucial per a la seua història. Aquesta comunicació haurà de continuar estudiant-se per la importància dels participants en la mateixa i el relleu dels temes que tracten, tal i com aquesta aproximació ha reflectit.

Bibliografia

- BERNABEU, Sandra (2018): «La ciutat i el rei. Govern, societat i elits valencianes (1416-1479)», tesi doctoral inèdita, València.
- CUELLA, Ovidio (2005): *Bulario Aragonés de Benedicto XIII, II. La curia itinerante (1404-1411)*, Saragossa, Institución «Fernando el Católico» (C.S.I.C.) i Excma. Diputación de Zaragoza.
- GARCIA-OLIVER, Ferran (2007): *La vall de les sis mesquites*, València, Publicacions Universitat de València.
- FURIÓ, Antoni (2016): *Història del País Valencià*, València, Edicions Tres i Quatre.
- FURIÓ, Antoni (2015): «Un debat inacabat. El Compromís de Casp a través de la història», en: Ferrer i Mallo, M. Teresa (ed.): *Martí l'Humà. El darrer rei de la dinastia de Barcelona (1396-1410). L'Interregne i el Compromís de Casp*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans i Deputazione di Storia Patria per la Sardegna, 815-865.
- FURIÓ, Antoni, i Garcia-Oliver, Ferran (2007): *Llibre d'establiments i ordenacions de la ciutat de València, I, (1296-1345)*, València, Publicacions de la Universitat de València.
- GIMENO, Francisco i Mandingorra, M. Luz (eds.) (2002): *Sermonari de San Vicente ferrer del Real Colegio-Seminario del Corpus Christi de Valencia*, València, Ajuntament de València.

- MARTÍNEZ, Ivan (2007): «Mare e cap del regne: Las relaciones de la ciudad de Valencia a finales del reinado de Alfonso el Magnánimo (1449-1454)», en: Arízaga, Beatriz, i Solórzano, Jesús Ángel (coords.): *La ciudad medieval y su influencia territorial*, Logronyo, Instituto de Estudios Riojanos, 255-278.
- MARTÍNEZ, José (1959-1976): «Relació entre san Vicente Ferrer y el municipio valenciano. Colección documental», en: *IV CHCA: Actas y comunicaciones*, 3 vols., Palma i Barcelona, Diputació Provincial de Balears i ACA, 571-631.
- MONTAGNES, Bernard (1980): «Saint Vincent devant le Schisme», en *Genèse et debuts du Grand Schisme d'Occident. Colloque internationaux du C.N.R.S.*, n°586, Paris, Edition of the CNRS.
- NARBONA, Rafael (2018): «Política i ciutadania a la València de sant Vicent Ferrer», en: *Afers: full de recerca i pensament*, vol. 33, n° 90-91, València, PUV, 425-450.
- NARBONA, Rafael (2015): «L'Interregne a València», en: Ferrer i Mallol, M. Teresa (ed.): *Martí l'Humà. El darrer rei de la dinastia de Barcelona*, Barcelona, IEC, 767-790.
- NARBONA, Rafael (2013): «Cultura política y comunidad urbana: Valencia, siglos XIV-XV», en: *Edad Media. Revista de Historia*, vol. 14, Universidad de Valladolid, Valladolid, 171-211.
- NARBONA, Rafael (2013): «Els valencians davant el compromís de Casp», en Bellveser, Ricard (coord.): *Els valencians en el compromís de Casp i en el Cisma d'Occident*, València, IAM, 121-164.
- NARBONA, Rafael (2007): «En la Europa de San Vicente Ferrer», en Casado, Emilio (coord.): *El fuego y la palabra: San Vicente Ferrer en el 550 aniversario de su canonización: actes del 1er Simposium internacional Vicentino: València, 26 – 29 de abril de 2005*, València, Generalitat Valenciana, 27-42.
- RUBIO, Agustín (2013): *El patriciat i la nació. Sobre el particularisme dels valencians en els segles XIV i XV: el Patriciat i la Nació, vols. I i II*, València, Col·lecció Germà Colón d'estudis filològics.
- RUBIO, Agustín (1985-1998): *Epistolari de la València medieval I i II*, València, Institut de Filologia Valenciana.
- SANTAMARÍA, Álvaro (2000): *El consell general de València en el tránsito a la modernidad*, València, Biblioteca Valenciana.
- SESMA, J. Ángel (coord.) (2012): *La Corona de Aragón en el centro de su historia. El Interregno y el Compromís de Casp*, Saragossa, Universidad de Zaragoza.
- VELASCO, Alberto (2008): «De València a Vannes: culte, devoció i reliquies de Sant Vicent Ferrer», en: *Acta histórica et archaeologica mediaevalia*, n° 29, 395-436.
- YSERN, Josep Antoni (2003): «Sant Vicent Ferrer: predicació i societat», en: *Revista de filología románica*, n° 20, 73-102.



Apèndix documental

1

1410, juny 19. València

Carta dels jurats de València on exposen a Vicent Ferrer certes decisions organitzatives a prendre de cara a una visita que el futur sant ha de realitzar a ciutat.

AMV. Lletres missives g3-10, fol. 22.

2

1410, juny 22. València

Carta dels jurats valentins on continuen convidant Vicent Ferrer a la ciutat de València per tal que expose les línies mestres de la seua doctrina evangèlica. Es tracta també, de la possibilitat que Ramon Verdú, notari de la ciutat de València, pugui anotar certs discursos de Vicent Ferrer.

AMV. Lletres missives g3-10, fol. 24.

3

1412, abril 6. València

Carta dels jurats de València a Vicent Ferrer. Li demanen a aquest, que ja ha estat triat síndic del regne, que a més de l'escrivà que ha acceptat, enviat per la ciutat de València, Jaume Montfort n'accepte igualment a un altre, Jaume Desplà, enviat pels tres braços del regne de València, tal com el tenen Aragó i Catalunya.

AMV. Lletres missives g3-11, fol. 11v.

4

1412, abril 29 4. València.

Carta dels jurats de València dirigida als tres compromissaris valencians a Casp, Bonifaci Ferrer, Vicent Ferrer i Ginés Rabassa, mitjançant la qual els demanen que accepten a Jaume Desplà com a escrivà seu, enviat per les Corts valencianes, igual que han fet Aragó i Catalunya.

AMV. Lletres missives g3-11, fol. 27.

5

1411, juny 25. València

Carta dels jurats de la ciutat de València a Vicent Ferrer en la que li demanen que vingui a València a concloure la missió d'aconseguir la pau a la Corona d'Aragó, que consideren que ha començat amb la tria del nou monarca, a Casp. Així, li demanen que des d'allí es desplaça directament a València per tal de difondre aquest nou ordre que vindrà acompanyat de pau.

A.M.V. Lletres missives g3-10, fol. 83v.



6

1412, novembre 26. València

Carta dels jurats a Vivent Ferrer en la qual li demanen que els especifique el dia i l'hora que vindrà des de Morvedre (Sagunt) a València, per tal d'estar preparats per rebre'l i fer-ne provision.

A.M.V. Lletres missives g3-11, fol. 131.

7

1413, febrer 11. València

Carta enviada pels jurats de la ciutat de València a Vicent Ferrer, on li demanen la seua intercessió a favor dels interessos valencians en un cas que s'està estudiant a la cúria règia.

AMV. Lletres missives g3-11, fol. 164.

8

1413, febrer 13. València

Carta dels jurats de València a Vicent Ferrer amb la qual aprofiten per agrair-li que els hi haja escrit i posen la ciutat a disposició del sant, per vindre a predicar quan ho estime oportú.

AMV. Lletres missives g3-11, fol. 165v.

9

1413, febrer 15. València

Carta dels jurats de València a Vicent Ferrer en la que li relaten una fatal carestia que està passant la ciutat, agreujada per certes tàctiques mercantils que pretenen fer pujar el preus dels cereals. Demanen al sant consell i que pregue per la seua ciutat.

AMV. Lletres missives g3-11, fol. 172.

10

1413, abril 11. València

Carta dels jurats de València a Vicent Ferrer amb la qual l'avisen que han estat alertats d'actuacions herètiques en l'entorn de la Valldigna, per la qual cosa li demanen la seua intervenció.

AMV. Lletres missives g3-11, fol. 195.